

AZ EVANGÉLIUMI LÁBMOSÁS

"A mai ember hivatása valóban az, amire kezdettől fogva törekszik a Kereszténység: szabad lények képzete emberi közösségek kialakítása."

M. Scaligero

"*Tudván Jézus, hogy az Atya mindent hatalmába adott néki, és hogy ő az Isteniől jött és az Istenhez megy, felkele a vacsorától, levette a felső ruháját és egy kendőt vévén, körülköté magát. Azután vizet tölt a medencébe és kezdé mosni a tanítványok lábait, és megtörli a kendővel, amellyel körül vasa köve. Mene azért Simon Péterhez és az monda néki: Uram, te mosod-e meg az én lábaimat? Felele Jézus és monda néki: Anélkül én cselekszem, te azt most nem érted, de ezután majd megérted. Mondta néki Péter: Az én lábaimat nem mosod meg soha! Felele néki Jézus: Ha meg nem moslak téged, semmi közöd sincs én hozzám. Mondta néki Simon Péter: Uram, ne csak lábaimat, hanem kezeimet és fejemet is! Mondta néki Jézus: Aki megfáradt, nincs másra szüksége, mint a lábat megmosni, különben egészen tiszta... Értitek-e, hogy mi cselekedtem veletek? Ti engem így hívotok: Mester és Uram. És jól mondjátok, mert az vagyok. Azért, ha én az Úr és a Mester megmossam a ti lábaitokat, néktek is meg kell mosnotok egymás lábait. Mert példát adtam néktek, hogy amiképpen én cselekedtem veletek, ti is aképpen cselekedjétek. Bizony, bizony mondom néktek: A szolgáló nem nagyobb az ő Uránál; sem a követ nem nagyobb annál, aki azt küldte... Aki befogadja, ha valakit elküldök, engem fogad be; aki pedig engem befogad, azt fogadja be, aki engem küldött."* (János 13,3-20.)

Az archaikus civilizációk idejét a kultuszok változása korszakolta, ezek viszont a világtörés – a kozmosznak a földi, emberi élet szempontjából lekintett – metamorfózisával álltak összefüggésben. A kultuszok egy civilizáción belül egyben a kaszt-beavatásokat is meghatározták, a beavatások magasabb fokain pedig, egy belső előkészítés után, a beavatott előtt feltáruhlhattak a világot formáló érzékletli lények, egészen kivételesen pedig maga a teremtő Fény.

Nyugaton több, viszonylag rövid periódus váltotta egymást az elmúlt kétszer évszázadban. E változások során, miközben egyre újabb – némiképp torz – képzetek születtek az embernek önmagára, világára és közösségi életére vonatkozó gondolkodásából, fokozatosan elhalványultak a régi utak, melyeket már csak a hiányuk miatt érzett nosztalgia, a modern kor sivársága, vagyis az önmaga szellemi erőt kézbevenni még nem tudó ember – alapjában reális – lelki igénye éleszt föl. A tradicionáliszmus kimerült, amennyiben felfogásbeli vagy liturgikus konvencionáliszmust jelent és nem a valóság erőivel való élő kapcsolatot, amely már rég nem adódik, sem egyénnek, sem közösségek számára, pusztán a hagyományok útjelzői mentén, vagy a változatlanul hagyott mindennapi tapasztalásból. Az elvesztett szellemet nem, mint a kollektívumok részei, hanem mint sorsuk felött rendelkező, felelős, szabad individuumok találhatjuk meg. Ez a lényegi tradíció-nélküliség a szellemi tradíció mai értelme.

Nem leegyszerűsíteni, hanem forrásával egyesíteni akarjuk a problémakört, amikor azt mondjuk, hogy számunkra végső soron kétszer múlt el a "régí világ": Krisztus eljövetelel, aki nemcsak korszak-váltást demonstrált, – noha tetteinek, szavainak mély értelme összecseng az akkori és mai világ-helyzettel, a Halak ún. precessziós világkorszakával (ld. később) –, hanem végtelen erővel megújította, áthatotta az egész teremtést, – és másodszorban külső egyháza bizonyos mértékű szerepváltásával. Krisztus el nem múló beszédei mindkét később letűnő periódus számára előzetesek voltak (Jn.8:43-44, Jn.15:22, Róm.1:23, Mt.7:21-23, Mt.22:14.), nem is szóla a jelenről (Mt.24, Jn.16:7-11, Jn.4:21-24, etc.).

Ebben a tanulmányban azt vizsgáljuk meg, milyen értelmezési lehetőségeket kínál Jézus egyik – csak a János evangéliumban leírt – cselekedete, a különös, és általa különösepp kommentált **lábmosás**?, figyelembevéve, hogy a fizikai valóságban lejátszódó események az emberi lélek számára magasabb jelentést hordoznak. Jézus történetének valamennyi mozzanata ilyen magasabb átfogó jelentések megértésére vonatkozó példaadás.

Jézus példabeszédei, tettei tömörök, kemények, mint a gyémánt, "és aki e köre esik, szétszúratik, akire pedig ez esik rá, szétmorzsolja azt" (Mt.21:44), szinte úgy, mint Saul a damaszkuszi úton (Ap.csel.9:1-19.); bár meg is történik mind. Hogy így hason és szétzúzza, ami nem akar lenni való bennünk, ehhez eredeti mélységükben kell megértenünk a jézusi parabolákat, mert csak a megértésből tudunk ma igazán erőt és világosságot meríteni, amelytől újra megteremthetjük a helyes viszonyt az isteni-szellemi világhoz, úgy, hogy amit merítünk és aki merít, végső soron ugyan az legyen: világosság.

A lábmosás-jelenet teljesebb értelmezéséhez egyik kiindulópontunk egy XVI. századi kézirat ún. "zodiakális embert" ábrázoló képe volt. (1. ábra) Ezen az asztrológia analógia-tanának megfelelően ("mint fent, úgy lent") a zodiakust, vagyis az állatöv jgyeket, az emberi testrészekkel, testtájakkal hozták összefüggésbe, a Kóstól a Halakig, azaz: a fejtől a lábig. Ez a kép meglehetősen statikusnak tűnt, hisz nem láttatja az átmenetet az év, a természet végtelenszer ismétlődő sorsához, hogy hogyan kapcsolódik az év vége, a Halak időszak, az év elejéhez, a Koshoz a régi évszámítások szerint. Később bukkantunk rá egy hindu ábrázolásra (2. ábra), amelyen – talán mert a test merevségének képezte a hagyományos Indiában nem uralta annyira a gondolkodást, mint az európai középkorban, s mert így jobban egyezik a fejézési kívánt valósággal – egy cakrasana-yógapózhoz hasonlóan a kozmoszt jelképező emberalak sarka a fejétől érintve zárja a kört (más kultúrák hasonló ábrázolásai a 3. és 4. ábrán).

Az idő minden szimbóluma, leképezése szükségképp kör-szerű, ezekben az érzékletli centrumból a "kerületig", a vertikumnak linearitásba, az örökkévalóságnak a végtelen időbe esése is kifejeződik. Nappal és éjszaka, a hét, a hónap, az év első és utolsó napja az ősi kultúrákban általában a világ, az ember örök kezdetét és végét megjelenítő ünnepek ideje volt. Az univerzumban lejátszódó események és az emberi cselekvések analóg összefüggésben vannak egymással, az idő és tér születése analóg az ember idő – és térfogalmainak, – képzetének létrejöttével. Az idő "testét", mint évet fölépítő kárforgás antropomorfi hindu szimbolikája alkalmazható ugyanakkor a Nagy Napévre is, amely az első tavaszi napkelte pontjának a Nap évi járásával szemben, az állatövi jgyekhez viszonyított precessziós mozgása szab ki.³ Eszerint ma a Nap már nem a Kos jgyében, hanem a Halak végén, pontosabban elején kel a tavaszi napéjgyenelőségkor.

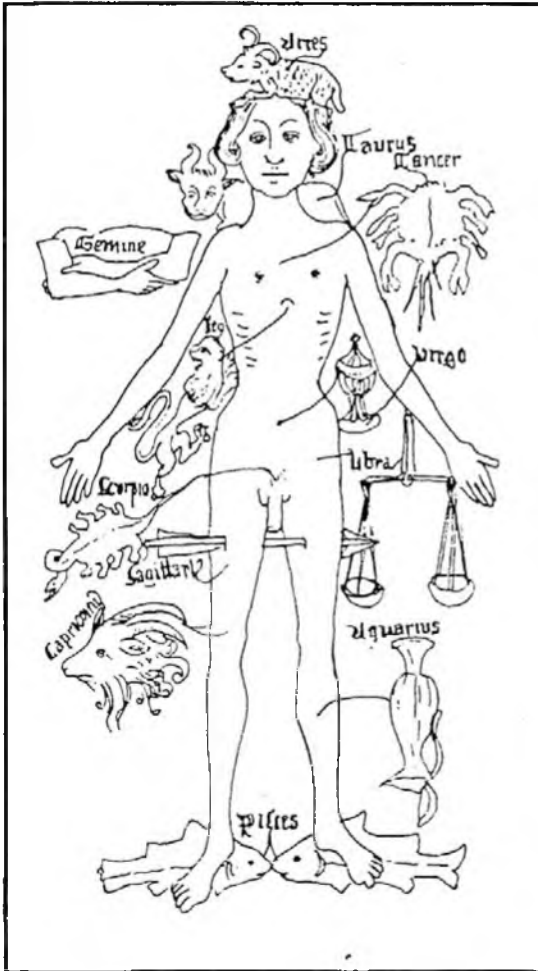
A két időritmus - a kis, földi év, és a Koszmosz Nap-év (25.920 év) – az asztrológia és a hozzá kapcsolódó világ-szemléletek szerint mást fejez ki: a kis évkör hónapjai az ember földhöz, természethez való viszonyát ritmizálják (pl. a földművelés teendői), a Nagy Napév, vagy Isteni Évi hónapjai – amelynek ritmusa szerint tündek le és bukkantak fel istenek, majd mítikus királyok az archaikus civilizációkban – az emberiség leptéku lelki-szellemi, kulturális változásoknak szolgálnak mértékül. Magunk elé vetve a zodiakális embert, a Kos jgyével szimbolizált kozmikus tér-idő szakasz a régi év – egyik – "fejének", kezdetének, az éltető fény és meleg, a flóra és a fauna tavaszi újjáéledésének felel meg. Másrészt látjuk, ahogy a Kos korszakában a precessziós folyamat révén az "értelem napja" a világkorszakokon, a 2160 éves világhónapokon át mintegy a kozmikus ember "testéből" emelkedik a fejbe. Sőt, továbbhaladva, az asztrológiának ez az antropomorfi, a mikro- és makrokozmoszt összekapcsoló diagramja hírül adja, hogy itt, a Kos-korszak és a Halak határán, ahol a kozmikus ember feje és lába érintkezik, sajátos módon megszakad az emberi szellem történetének földi fonala: jön valaki, aki a "mennyei országaról" kezd beszélni – "úgy, mint akinek hatalma van" (Mt.7:29). –, amely nem evilágból való. Szeretetről, újjászüléstről és feltámadásról, bizonyos értelemben épp a testből való kilépésről tanít.

Elgondolkodtató, hogy Jézus az időben meglehetősen pontossággal ott jelent meg, "ahol" a Kos-korszakot felváltja a Halaké, azaz, ahol az emberalakkal szimbolizált kozmikus

kör mintegy nyitva van és érintkezik "alfa és omega", "fej és láb" (v.ö. a Halak jegyének emblémáját: (-) jobb és bal, ill. lent és lent összekapcsolása). Jézus nem dogmatikussá kívánt, hanem meditatív útmutatásai ennek megfelelően az ebben az egyedülálló korszakban megnyíló szabad szellemi lehetőségéről szólnak: az ember saját akarataiból lehetővé vált felébredéséről a "mennyei", tudatfeletti szintekre; másrészt a világ e megismerés szellemében végzendő újításművéséről: Krisztus a szellemi világban megteremtette az ember számára a lehetőséget, hogy a jövőben a kiürült és mechanikussá vált kortárs traditionalizmus helyén az igazságnak megfelelő megismerés és a felelős, önálló cselekvés képességét kibontakoztassa. Ezáltal a legalacsonyabbnál, a legkülsőbnél – szimbólumunk szerint a "lábánál", a "hordozónál" – vagyis az emberi szellem újkori történetében a világ és az ember kvantitatív, fizikai alapon való megismerésével és átalakításával kezdte az "újraépítést". Az alsóbb, materiális világ által azonban tabulátív, az ember félreértette a "mennyei országról" szóló hirdást. Félreértette Őt, aki a "legalacsonyabbnak", a szegényeknek, egyszerűeknek, tudatlanoknak, a **benső átalakulás** szükségességéről beszélt (lásd Mt. 20:28).

Jézus a lábmosság-jelkben és talányos kommentárjában föltárta az igazi szociális, de ennek alapjaként az ezotérikus bölcsesség útját is: tettének mélyebb értelmét szerint a tanítványok jelentik az ember testi-érzéketi tudatát, amelyet Jézus, az isteni Logosz megtisztít abban, aki én-jét forrásához – Hozzá – emeli, hogy ezáltal nem-egoista, egyéneletti módon legyen képes gondolkodni. Aki nem feleli, hogy az

1. Zodiakális ember ábrázolása, Európa

ember, lelki-szellemi mivoltában az "ég küldötte", s aki képes aktívan odaadni magát, figyelmét az igazság magasabb erőinek, az élő jelen erői megtisztító működésének, a másodík embernek, abban és általa "új korszak" kezdődik el, egy nem szentimentális, nem nyáj-jellegű testvérség korszaka.

Ahogy János-Keresztelője nem a test szennyének a lemosását célozta, úgy nyilvánvalóan a lábmosság sem. A víz, amely mindkét cselekvésnek közös eszköze volt, megfelelt a küszöbön álló új világkorszakhoz átfogóan igazodni kívánó szimbolikának: a Halak tér-idő intervallumához a víz eleme, ill. érzékeletli lényge társul, amely a hit élő jellegének is megfelel. A Halak új korszakát váró őskeresztények magát Krisztust az ismert anagrammával "Hal"-nak, azaz görögül "ICHTYS"-nek nevezték, melynek betűi a "Iesou Christou, Theou, Yos, Soter, (Jézus Krisztus Isten Fia Megváltó) szavak kezdőbetűivel egyeznek meg.

Asztrológiai jellegű fejtegetéseinknek megfelelően látszik az a párbeszéd, ami Péter és Jézus között zajlik le. Péter tiltakozik az ellen, hogy Jézus megmossa a lábait: "Az én lábaimat nem mosod meg soha." A görög eredetiben használt szavak azonban többértelműek: "Ou nipsés mou tous podas eis tón aion." Péter azt is mondja: ebben az aion-ban (korszakban) nem. Mire Jézus, aki a Korszak Ura is, a Halaké, figyelmezteti: [Ha nem engeded, hogy a legkülsőségekben is megérintsen a Logosz, az Értelm, amely azokból a dolgokból feléd térszük, hogy fővédte magadba, akkor kizárod magadból a megtisztulást, a szellemben való újászületés lehetőségét.

2. Zodiakális ember ábrázolása, India

Jézus a lábmossággal is példáját adta a szellem, a "fej" (v.ö. "Ő a feje a testnek. Ő a Kezdet...") Kol.1:18, 2:10, Efcz.4:4, 4:15-16, 1 Kor.11:3.) megtisztító crejű, a földi hatalom vagy az egoista góg minden formájának hátal fordító, érzékeletli függetlenségének. Ennek érvényességét, méltóságát semmi sem csorbíthatja, sőt, az is növeli, ami egyként a hétköznapi síkon elvenne belőle. Ilyen a szeretel, amely jézusi léptékben a teremtő szellem egyesítő crejvé válik, s amelyhez kapcsolódva minden emóció (lat. emoveo=kimozdit, kitesz, eltávolit) visszatálhat középpontjához. A "humilitas sacra", a szent alázat tehát kijelöli az igazi heroizmus irányát is, mely az én időleges feloldásához, magasabb szintre születéséhez vezet, végső fokain pedig a forrásával való egyesüléshez. Erre irányul a "metanoia", azaz benső átalakulás, "megtérés" a Halak, de főképp a Vízöntő eljövendő korszakában, melyre Jézus próféciát, cselekedetei ugyanúgy vonatkoznak. (v.ö. Meister Eckhart, 3. és 12. prédikáció, Helikon Kiadó)

Ne keverjük azonban össze a "lábat a fejjel" "Bizony, bizony mondom néktek: a szolgál nem nagyobb az ő uránál, sem a követ nem nagyobb annál, aki küldte." (Jn.13:16.) "A

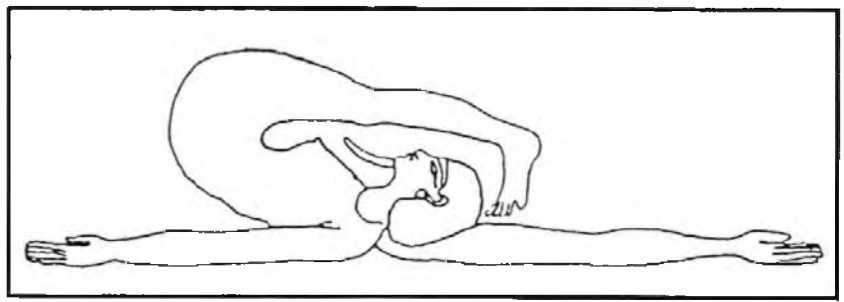
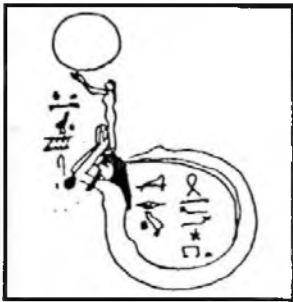
testben a test minden része egyesült s úgy egy, hogy a szem a lábhoz, a láb a szemhez hozzátartozik. Ha a láb beszélni tudna, azt mondaná, hogy az a szem, amelyik a fejben ül, inkább tartozik hozzá, mint az, amelyik a lábban ülne. s viszont csak ugyanezt mondaná a szem." (M. Eckhard 13. prédikáció ugyanott)

Ez az idézet árnyékol bennünket arra a területre, amit már érintettünk, s amelyet a kereszténység, mint földi organizáció társadalmi vonatkozásait képeznek. Az előbbiekkel szoros összefüggésben megpróbáljuk röviden elemezni azt is, miben áll az a legmagasabb, égi eredetű "nemesség", ami egy krisztusi értelemben vett lelki "lábmosság"ra" költöz, önmagunkkal és másokkal szemben egyaránt.

Az őskereszténység kialakulásával, az egyházszerveztesel kapcsolatban felmerülhet a kérdés, vajon miért voltak kezdetben is többen a krisztusi hitre tértek között a hanyalló Impérium Romanum judeai, galicai, majd kisázsiai provinciáiban és Itáliában az egyszerűbb foglalkozású zsidók, "pogányok", szabadok és szolgák, mint a papi vagy a vagyoni arisztokráciához tartozók - noha példa erre is volt, nem egy (Jn.12:43). Arról nem érdemes beszélni, hogy a korai kereszténységhez sokan azért nem csatlakoztak, mert vagyoni, társadalmi státusukat, érdekeiket tartották csak szem előtt, vagy azokról, akik a kereszténységhez térnyerése után épp ilyen megfontolások alapján csatlakoztak.

Már rövid tájékozódás után kiderülhet, hogy a világi értékekről való lemondás jézusi metafizikájára eleve érzékenyeknek, nyitottabbak lehettek a vagyontalanabbak, mint a gazdagok (v.ö. Mt. 19:16-23.). Az, hogy az akkori társadalom

3. Osiris és Nut

"alacsonyabb osztályaihoz" tartozók számára - ha nem is általánosan - jelentett bizonyos felszabadító impulzust is, amely esetenként radikalizálta a hívó tömegeket, csoportokat, ez nem változtat a jézusi instrukciók alapvetően szellemi jellegén, és azt jelzi, hogy Jézus szellemi tereen való, nem-verbalizált működése az igazságosság gyakorlatát a társadalmi szinten érvényre akarta juttatni. A "Messiás királyságának" csméjét azonban méltatlan módon magához rántotta a csupán földiesen értelmezők jó- vagy rosszakarata. Hisz azután, hogy a kereszténység külső virágzásnak indult (IV. század), fokozatosan, de óhatatlanul homályba veszett a zsinatok akkurátus határozatainak köszönhetően - az emberre bizott érzékfeletti megismerés jelentősége. ami a hiteles emberi közösségek létrejöttét lehetővé tette volna.

Jézus igéi és a szt.páli levelek egyes helyei úrról és szolgáról akkoriban és még sokáig érvényesek voltak a társadalmi síkon, de Jézus utalásai ebben a kérdésben lényegében "kasz" felelttek, társadalomfelelttek és nemzetfelelttek, ami azt jelenti, hogy elérkezett az idő, amikor az emberiségnek túl a csoportlélek, néplelek szakralizált hagyományain immár lehetséges nyílik általánosan is, a korábban érvényes keretektől függetlenül, szabadon közösséget alkotnia. Jézus példabeszédeiben az úr a mennyi Úr, a szolga pedig pozitív értelemben (Lk.12:37.) valamennyi, benső Urához és a szeretet új lehetősége szerint a másik emberhez éber, megismerő, befogadó magatartással közeledő ember, aki ily módon Isten fiává, "barátjává" válhat (Jn.15:15). Ez a továbbiakban egygyválást jelenthet a teremtő Fénnyel (Jn.17:21.etc)

Az apostoli igehirdetés is természetesen mindig tekintettel volt arra, hogy milyen környezetben szól, nem mintha visszatartott volna valamit, hanem mert az épüléshez megfelelő akarta nyújtani. Erről van szó többek között Pálnak a Korinthisiakhoz írt első levelében (1Kor.2:2-6): "Mert nem

végeztem hogy egyébről tudjak ti köztetek, mint Jézus Krisztusról, még pedig mint megfeszítetttről" - "Bölcsességet pedig a tökéletesek között szólnak" Másutt (1Kor.3:1-7): "Én sem szólhattam néktek atyámfiái, mint lelkieknak (szellemieknek), hanem mint testieknek (lelkieknak), mint a Krisztusban kisdedeknek." (v.ö. Jn.16:12-13.). Pál apostol akkor sem a természetes emberi különbségeket hamis egységbe mosó áldemokráciáról beszél, melyben szellemi igényeit tekintve mindenki uniformizált, amikor kijelenti, hogy "öltözétek fel anaz új embert, melynek újulása van Annak ábrázolja szerint való ismeretre, aki teremtette azt: nincs többé görög és zsidó, körülmetélkedés és körülmetélkeletlenség, idegen, scíthiai szolga, szabad hanem minden és mindenkiben Krisztus" (Kol.3:10-11.), hanem a társadalomnak az Egy Szellemevel való áthatottságáról, amelynek megvalósításához már nem az öröklött tradíciók, hanem az önálló felismerésre való képesség kimunkálása vezet el.

Ugyanakkor a szellemi elítzsm is átértelmeződött Jézussal: "Mert meg van írva: Elvesztem a bölcséknek bölcsességét és az értelmeseknek értelmét elvetem" (1Kor.1:19.) azaz, mivel a száj bölcsességévé vált a régi bölcsesség, tehát boldsággá, mivel nem ismerte meg az Istent, ezért a szív bölcsességéhez való felcserélődés hirdették, a parancsolatok és törvények szava heiyett - melyekre még sokanuk szükségé van - a szabadság bölcsességé: "Úgy szóljatok és úgy cselekedjétek, mint akiket a szabadság törvénye fog megítélni" (Jak.2:12.).

Ez a szabadság azonban ürügye a testnek, ha nem az isteni szellemben fogan. Bizonyos fölig a hatalomra jutó

4. Geb, a Föld (Az ábrák a The Androgyne és az Egyptian Mysteries c. 1981-cs londoni kiadványokból valók)

retrográd impulzusok ürügye volt a szabadság jelszava a történelem forradalmaiban - tisztelt a kivételnek - mert olyan éltek sajátították ki, amelyek nem rendelkeztek sem szabad, sem felelős gondolkodással, ugyanúgy, ahogy már elődeik sem. Minduntalan az vezetett erőszakos cselekményekhez, hogy a szellemi és világi uralkodóosztályok az új formában jelentkező emberi követeléseket nem vették figyelembe, és "antik" módon kívántak gondolkodni. Jézus óra azonban az emberi kasztek vagy rasszok különbségén alapuló gondolkodásformák fokozatosan érvényüket kell, hogy veszítsék, sőt, a kereszténységhez is - amely bizonyos fölig az antik, Jézus előtti impulzusok áldozatává vált - el kell jutnia a kialakult szubjektív és "hivatalos" isten-képelektől a gondolkodást formáló, valóban isteni-szellemi világ megismeréséig. Egy vezető szellemi kisebbség egyre inkább csak úgy képviselhet hitelesen egy átfogó, egész népre kiterjedő - mindenki "lábát megmosó" - igazságot, ha tudatos benső kapcsolata van a tiszta inspirációk forrásával, az érzékfeletti, szavakfeletti szellemi világgal. Mindaz, ami az utóbbi évszázadokban történelemmé vált, nem úgy zajlott volna, ahogyan, ha "eljutunk mindnyájan az Isten Fiában való hitnek és az Ő megismerésének egységére, érett férfiúságra, a Krisztus teljességével ékeskedő kornak mértékére." (Eféz.4:13.).

Az idő nagy kerekének tovaforodtával ma a Halak korszakának utolsó "dekádjában" élünk, amelybe már belenyúlik a következő korszak szellemének hatása. Ez a Vízöntő jegyét viseli, amelynek jele egy ifjút ábrázol, aki egy vagy két korszóból önt a földre és/vagy a vízbe. Ez az emberalak, "akinek bensejéből élő víznek folyamatai ömlenek" (Jn.7:38.), az új korszak emberfipusa, az önnön forrásává vált ember szimbóluma. Azé az emberé, aki évszázadok - gyakran még szelleminek is vélt - materialista tevékenységéből kigyógyul-

va, megismerésre és szeretetre való képessége kimeríthetetlen forrását, a világot és önmagát felépítő szellemi erőkké váló tudatos összefüggését újratálatla.

Jegyzetek

¹ Az "archaikus" embertípusban általában azt tartják vonzó-
nak, hogy élményszerű egységben élt a mindenség szellemi
szféráival is. Ennek emléke az a nagyszerű művészeti,
építészeti, mitológiai hagyaték, amit a világ majd minden
népe egykor létrehozott. Mivel többé-kevésbé egységtudat-
ban élt, ezért nem volt még kialakulva a tapasztalásnak az
a képessége, amely a mai emberre jellemző, aki lényegében
szabadon, objektíven – bár még csak a fizikai tapasztalás és
nem önmaga által meghatározódva – tud külső vagy akár
belső tárgyára, a gondolatokra ránézni, és ennek az objektí-
vitásnak a pozitív mértéke szerint képes az igazság intuiciójá-
ra, önmaga, mint megismerő és felelős én vállalására. A
"rég ember" ön-tudatát – bizonyos értelemben úgy, mint az
állatvilágban – a csoport-lélek helyettesítette még, úgyhogy
pl. a judaizmusban – de még az iszlámban is – "éri"-t, "én
vagyok"-ot mondani csak istennek volt joga. Egyébiránt épp
ilyen "tradicionalis" gondolkodási reflexek vezettek mára
oda, hogy az évszázadok alatt kialakuló gondolkodás fo-
lyamatát – és vele az ént – nem eredeti szellemi princípiumára,
hanem az általa észlelt matériára kísérik meg vissza-
vezetni. A "rég ember" hasonló helyzete ennek alapja:
viszonylagos egységben élt a világ szellemi részével, de öm-
magá principiuma, énjé, rajta kívül volt, a szellemi világban,
istenként. A Logoszként, amelynek eljövételét és az ember-
be szállását a Tradíciók előkészítették. Jézus természetesen
nem arra utalt, hogy az "ego" az út, az igazság és az élet,
hanem arra, hogy lehetőség nyílt önmagunkban felfedezni
az örök szellemet, mielőtt ezt megrontaná, hogy csupán a
testi-érzéketli vonatkozások határozzák meg.

² A "lábmosság" napja a pészach-ünnep előkészületi napját
megelőzőben, az akkori hét ötödik napja volt. Jézus cseleke-
dete később "Pedilavium" néven vonult be az egyházi litur-
giába, s ma is végzik húsvét előtt nagyecsütörtökön. A hús-
vét-számítás keresztény hagyományai szerint – a tavaszi
napéjegyenlőséget követő első telihold utáni vasárnap Hús-
vétvasárnap – Nagyecütörtök általában a Kos-ídőszak
elejére esik. A zsidóknál a pészach-ünnep Holdhoz és a
napéjegyenlőséghez való igazítása Jeruzsálem lerombolásáig
(Kr.u.70.) szokás volt, azóta kerülhet az ünnep a napéj-
egyenlőséget megelőző napok valamelyikére, azaz a Halak
ídőszakának végére is.

³ v.ö. Várkonyi Nándor, "Az idő szívverése", Galaktika, 50.

A NAGYKÁLLÓ-HARANGODI TÉKA-tábor Eker Dezső
tervezte épületeit a legjobb hűsz közé választotta az előszűri
az Andrea Palladio nemzetközi építészeti pályázaton.

A DAS MÜNSTER című Münchenben megjelenő, egyházi
építészettel foglalkozó folyóirat 1991/1. számában a Német-
országban élő Magyar Zoltán írt terjedelmes cikkel Makovec
Imre szakrális épületeiről.

Makovec Imre: Paksi r.kat. templom (Geleta László felvétele)

Jóval lapzártá után, közvetlenül nyomdába adás előtt,
egy véletlen beszélgetés véletlenül csejtett mondatából tud-
tam meg, hogy meghalt Párkányi Mihály, valamikor, talán
egy éve. Talán mindenki tudja, hogy ki volt, csak nem szolt,
mert nem akart, vagy elfelejtett, vagy senki ne tudná? Csak
a hír hallatán tudatosul, hogy személy és minden megál-
kuvást elkerülő kitarása mindig is sebként sajtott bennem,
most már gyógyíthatatlan. Minden találkozás saját gyenge-
ségemmel szembesített, minden büszsűzés lelki furdalással
járt, mert egyike volt a tragikus-büszsű megszállottak-
nak, akiket tiszta szívvel csak követni lehet, a teljes áldozat
mégis a saját kiváltságuk marad. A legnagyobb információ-
hiány közepette hihetetlenül világos, teljeskörű és naprakész
tájékozottsággal rendelkezett az építészeti nemzetközi alakulá-
sáról. Mindezt azért foglalta könyvébe – amelynek egy-két
fellelhető példányát egyetemista koromban mint szakmai
szamuzdatot adtuk egymásnak kézről kézre, mert mindenről
szó volt benne, ami a huszadik századi építészetben igazán
fontos és amiről az egyetemen szó sem esett – hogy sorozat-
ának következő kötetivel saját elméletének szükségyszerű
igazát bizonyítsa. Ez az elmélet – ha gyakorlattá válik,
amert pedig egészen haláláig küzdött egyre jobban átadva
magát a szemlytelen és láthatatlan – de valóságos! – hatal-
makkal folytatott viaskodásnak – talán megoldhatta volna a
lakáskérdést, talán megoldhatná most a lakáskérdést, talán
megtörné az építőiparban eluralkodott mesterséges szupcr-
inflációt, talán kivédené a nyugati építőipar könyörtelenül
önérdekű támadását, talán...

Szeretném visszakapni a valakinek, valamikor kölcsönö-
dött Párkányi könyveimet! Szeretném, ha akik ismerték és
akiknek ismernetek kellett volna, segítenétek az ő hitének
világát építeni, melyben a közösség befogadja az áldozatot.

Gerle János

